

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що використання системи навчальних завдань з декоративного живопису в загальній системі навчальних завдань з живопису є унікальним джерелом художньо-творчої підготовки студентів. Навчання декоративного живопису у вищому художньому навчальному закладі має на меті розвинути у молодого спеціаліста креативне мислення, спрямоване на розвиток здатності студентів до створення художньо-пластичних образів і пошуку нестандартних, яскравих рішень в творчих роботах. У процесі цілеспрямованого виконання навчальних завдань з декоративного живопису студенти набувають вміння і навички, необхідні для успішного вирішення професійних і творчих завдань, опановують способи розвитку творчої індивідуальності в декоративно-прикладній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Кіплік Д.І. Техніка живопису / Д.І. Кіплік. – М., 2000. – 503 с.
2. Сланский Б.Д. Техника живописи. – Москва: Академия художеств СССР, 1956
3. Кукенков В.И. Декоративная живопись [Текст]: учеб. пособие / В.И. Кукенков. Екатеринбург: Изд-во ГОУ ВПО «Рос. гос. проф.-пед. ун-т», 2008. 106 с.
4. Дагддиян К.Т. Декоративная композиция: учебное пособие для вузов / К. Дагддиян. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2011.
5. Логвиненко Г.М. Декоративная композиция: учебное пособие для вузов / Г.М. Логвиненко. – М.: ВЛАДОС, 2010.
6. Серов П.Е. Преподавание живописи будущим художникам традиционного прикладного искусства / Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена, 2009. – С. 186–189.

Троян Г.В.

аспірант,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВНЗ ЯК ПІДґРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Викладач вищого навчального закладу – основна постать, що здійснює замовлення суспільства на професійну підготовку майбутнього висококваліфікованого фахівця. Опанування здобувачем знань, соціального досвіду і досвіду професійної діяльності в сучасному суспільстві відбувається лише через співпрацю з викладачем як суб'єктом науково-педагогічної і комунікативної діяльності. Тому одним з найважливіших психологічних інструментів успішної професійної діяльності у арсеналі викладача є його комунікативна компетентність.

Інтеграція України в європейську спільноту призводить до надзвичайного зростання попиту на професіоналів педагогічних напрямків підготовки, вимог до їхнього фахового рівня. Тенденції у соціально-економічній сфері, науково-технічний прогрес, конкуренція на ринку освітніх послуг «зумовлюють

інноваційний характер перетворень, який передбачає необхідність підготовки фахівців з принципово новими, відмінними навичками, вміннями, мисленням, здатністю ефективно реалізовувати комунікативні наміри на міжнародному ринку» [1, с. 24–27]. Проблемам розвитку професійно-педагогічної компетентності присвячені праці відомих вітчизняних педагогів Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Коваленко, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Савченко. Комунікативна компетенція майбутнього спеціаліста вивчається вітчизняними дослідниками Н. Бичковою, І. Воробйовою, С. Ніколаєвою, О. Петрашук, В. Топаловою. Автори словника-довідника з української лінгводидактики трактують комунікативну компетенцію як здатність спілкуватися з метою обміну інформацією, здатність користуватися мовою залежно від професійної ситуації і професійного наміру [2]. Як зазначає дослідниця Л. Биркун, «головна ідея комунікативної компетентності полягає в тому, що користувачі мови, повинні не тільки здобувати знання (знати граматичні, лексичні або вимовні форми), а й розвивати навички та вміння використання мовних форм для реальних комунікативних цілей, тобто використання мови в реальних життєвих ситуаціях» [3, с. 7]. Інші вчені (Ю. Рись, В. Степанов, В. Ступницький) розглядають комунікацію як «...спілкування з усіма» і вважають, що «якщо не досягається взаєморозуміння, то комунікація не відбулася. Щоб переконатися в успіху комунікації, необхідно мати уявлення про те, як вас зрозуміли, сприйняли, як ставляться до проблеми. При цьому особлива увага звертається на те, що комунікативна компетентність – це здатність встановлювати необхідні контакти з іншими людьми; це система внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікації в певному колі ситуацій» [4, с. 167]. Протягом власної професійної діяльності викладач вищого навчального закладу повинен реалізувати комунікативний намір відповідно до завдань та умов спілкування – переконати; забезпечити зв'язність та цілісність висловлювання; наводити аргументи і докази, висловлювати власну точку зору; використовувати різні мовленнєві зразки. Таким чином, «комунікативна компетентність фахівця розуміється як інтегральна якість особистості, яка синтезує в собі загальну культуру спілкування та її специфічні прояви в професійній діяльності» [5, с. 192]. Під час навчання професійно спрямованого спілкування необхідна постійна самомотивація викладача ВНЗ до активної діяльності.

Дослідниця Касярум К.В. [6] конкретизувала поетапну реалізацію персоніфікованого підходу до формування комунікативної компетентності магістрантів педагогічних спеціальностей у процесі фахової підготовки. Унаслідок зреалізованого наукового пошуку виокремлено педагогічні умови формування комунікативної компетенції в магістрантів педагогічних спеціальностей у процесі фахової підготовки, зокрема: діагностування індивідуальних комунікативних характеристик особистості, стану сформованості окремих компонентів комунікативної компетенції магістранта; реалізація персоніфікованого підходу під час адаптації і коригування програми професійного навчання з огляду на результати діагностування з урахуванням типу навчального закладу та особливостей магістратури; аксіологічне забезпечення формування комунікативної компетенції в

майбутніх викладачів шляхом посилення мотивації навчання, прагнення до самореалізації та саморозвитку в професійній діяльності; упровадження елементів професійної діяльності в процес фахової підготовки майбутніх викладачів для формування комунікативної компетенції під час застосування вербальних, документних та електронних засобів комунікації; формування досвіду рефлексивного аналізу власної комунікативної діяльності; забезпечення суб'єктної позиції магістранта в навчальному процесі.

Комунікативна компетенція є однією із ключових у переліку «м'яких навичок», якими повинні оволодіти викладачі вищих навчальних закладів. Сучасні дослідники використовують запозичений оригінальний термін “soft skills”. Наприклад К. Коваль потрактовує “soft skills”, як «соціологічний термін, який відносять до емоційного інтелекту людини, своєрідний перелік особистих характеристик, які пов'язані з ефективною взаємодією з іншими людьми. Це навички, прояв яких достатньо важко виявляти, безпосередньо визначати, перевіряти, наочно демонструвати. До цієї групи належать індивідуальні, комунікативні та управлінські навички. Поняття “soft skills” пов'язане з тим, яким чином люди взаємодіють між собою, тобто «м'які» навички рівною мірою необхідні як для повсякденного життя, так і для роботи. За даними досліджень, професійну успішність визначають саме “soft skills”. Для кар'єрного зростання потрібно починати їх застосовувати з найнижчого рівня» [7, с. 163]. До комунікативної компетенції у “soft skills” належать такі складові: уміння формулювати власні думки, ментально організовуючи їх у висловлювання, за допомогою яких адресант мовлення досягне поставленої мети; вдале, влучне та грамотне використання певних мовленнєвих конструкцій; уміння впевнено та якісно будувати своє монологічне та діалогічне мовлення тощо. Усі перераховані якості, що забезпечує комунікативна компетентність є надзвичайно важливими для формування особистості сучасного фахівця, а особливо сучасного висококваліфікованого викладача ВНЗ. Тому важливим завданням вищої школи, є розвиток саме «м'яких навичок», значну частину яких складає комунікативна компетенція. З метою підготовки аспірантів ННППФВК Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського до професійного спілкування кафедрою педагогіки і професійної освіти протягом вивчення курсу «Професійна педагогічна компетентність викладача ВНЗ» було запроваджено елементи ряду тренінгів, семінарів, майстер-класів (семінар «Культура мовлення фахівця з вищою освітою», тренінг «Самопрезентація, співбесіда, написання резюме», майстер-клас «Must-have словниковий мінімум з іноземної мови для професіонала (англійська, китайська, іспанська)», тренінг «Командна робота» тощо), що мають на меті покращити вміння майбутніх викладачів ВНЗ швидко формулювати свої думки; надавати точну й об'єктивну інформацію, з огляду на соціальний статус партнерів, їхній емоційний стан. набуття аспірантами знань загальних методичних прийомів групової роботи в тренінгу, основних базових положень теорії спілкування, видів, стилів, технік та прийомів професійно педагогічного спілкування; набуття умінь і навичок позитивного міжособистісного спілкування, зокрема: встановлювати контакт зі співрозмовником, сприймати і розуміти емоційний стан, приймати і передавати

невербальну інформацію; правильно будувати бесіду, вислухати й зрозуміти співрозмовника; розвиток здібностей адекватно та повноцінно сприймати й оцінювати себе й інших людей, а також взаємини, які склалися між людьми; оволодіння технікою корекції і зняття внутрішніх бар'єрів, які заважають ефективній педагогічній комунікації; оволодіння конструктивними способами виходу з конфліктних педагогічних ситуацій та їх попередження тощо.

Формування комунікативної компетентності майбутнього викладача пов'язано з набуттям професійної ідентичності. Надзвичайно важливими компонентами формування професійної ідентичності дослідниця Л. Шнейдер [9] вважає емоційний позитивний фон, під час оволодіння майбутнім фахом; позитивне сприйняття Я-образу у якості суб'єкта професійної діяльності; емоційно-схвальне усвідомлення приналежності до представників окремої професійної спільноти; готовність майбутнього викладача взяти на себе відповідальність за власні дії у професійному житті; мотиваційну активність на шляху до реалізації себе у вибраній професії.

Отже, взаємозв'язок компонентів професійно спрямованої комунікативної компетенції забезпечує результативність міжособистісного професійного спілкування. Основний критерій – знання свого фаху, рівень опанування професійною термінологією, професійною образністю. Що означає знати мову професії? Це значить вільно володіти лексикою свого фаху, логічно нею користуватися. Мовні знання – основний компонент професійної підготовки. Оскільки мова виражає думку, є засобом пізнання та діяльності, то правильному професійному спілкуванню людина вчиться все своє життя. Знання мови професії підвищує ефективність праці, допомагає краще орієнтуватися в складній професійній ситуації та в контактах з представниками своєї професії.

Список використаних джерел:

1. Жегус, О. В. Інноваційна концепція сучасного науково-методичного забезпечення викладання маркетингу / О. П. Афанасьєва, О.В. Жегус, Л. О. Попова Л. О. // М-ли конф. «Викладання маркетингу: Чому і як навчати студентів для роботи в умовах невизначеного підприємницького середовища». – К. – 2009. – С. 24–27.
2. Словник-довідник з української лінгводидактики: Навч. посіб. / Колектив авторів за ред. М. Пентиліук. – К.: Ленвіт, 2003. – 149 с.
3. Биркун, Л. В. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови / Л. В. Биркун, В. В. Мошков // Ознайомлювальна брошура для українських учителів англійської мови. – К.: Знання, 1998. – 48 с.
4. Рысь, Ю. И. Психология и педагогика : [учеб. пособ. для студ. вузов] / Ю. И. Рысь, В. Е. Степанов, В. П. Ступницкий. – М. : Академический Проект; Изд-во научно-образов. лит-ры РЭА; Екатеринбург : Делов. книга, 1999. – 308 с.
5. Ромащенко, І. В. Формування комунікативної компетенції маркетологів як головна складова мовної освіти / І. В. Ромащенко // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка: Збірник наукових праць. – 2009. – № 3 (27). – Ч.2. – С. 192–195.
6. Касярум, К.В. Методика формування комунікативної компетентності майбутнього викладача вищої школи / К. Касярум // Вісник Черкаського університету. Серія: педагогічні науки. – Черкаси: Вид-во ЧНУ, 2013. – Випуск 13 (266). – С. 98–103.
7. Коваль, К.О. Розвиток “soft skills” у студентів – один з важливих чинників працевлаштування / К.О. Коваль // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2015. – № 2. – С. 162–167.

8. Троян, Г. В. Формування комунікативної компетенції у студентів технічних напрямів підготовки [Електронний ресурс] / Г. В. Троян. // Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації : зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет-конф (25 берез.). – Вінниця, 2016. – С. 48–52. – Режим доступу: <http://bit.ly/2r1kuys>. – Назва з екрана.

9. Шнейдер, Л. Б. Профессиональная идентичность: теория, эксперимент, тренинг / Лидия Бернгардовна Шнейдер. – М.: Изд-во Моск. соц. психол. ин-та; Воронеж: изд-во «МОДЭК», 2004. – 600 с.

Шайтанов А.В.

студент,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

СИСТЕМА НАВЧАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З БАГАТОФІГУРНОЇ КОМПОЗИЦІЇ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ

Проблеми композиції, її закономірності, прийоми, засоби вираження і гармонізації завжди були і залишаються актуальними для художників, архітекторів, музикантів, тобто всіх тих, хто займається творчістю. У наш час композиція як навчальний предмет постійно розвивається, хоча цілий ряд її закономірностей відомий уже давно, про що говорять здобутки відомих майстрів. Знання основ композиції, що впливають на розвиток творчої особистості, має закладатися ще у дитинстві. Вона формує елементарну грамотність сприймання творів мистецтва. Адже «людині потрібне мистецтво, тобто безкорислива, ушляхетнююча душу пристрасть» (Ле Корбюзьє). Його роль у формуванні особи дуже важлива. Не лише праця, але і мистецтво створює людину. Коли воно відходить на другий план, на думку В. Голубевої [1], суспільство не розвивається, а деградує.

Практика художнього навчання передбачає наявність багатьох методик, спрямованих на розвиток творчого (композиційного) мислення. Вирішення завдань багатофігурної композиції широко представлено у спеціальній методичній літературі О. Голубевої [1], В. Шорохова [2], Н. Волкова А. Дейнеки [3]. Описані в методичній літературі форми композиційних вправ дозволяють цілеспрямовано вирішувати різноманітні дидактичні завдання композиційного формоутворення.

У роботі над твором художник через композицію виражає те, що його зацікавило, захопило, показує своє ставлення до зображуваного, його розуміння, тобто дає моральну і естетичну оцінку дійсності. Ці обставини стають керівною ідеєю художника. Таким чином, все, що зображує художник, особливо створюване уявою, стає художнім явищем, натхненним ідейним задумом, реалізованим через композицію. Інакше це буде ремісниче, фотографічне копіювання об'єктів реальної дійсності або зображення вигаданого, позбавлене сенсу та ідеї [2].